

A NOSA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZON

Na Cruña ó mes, 40 cts.
Coste d'un núm. 15 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.
América, id. 2 »

Pagos adelantados

Redacción e Administración: PASEO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 51

A CRUÑA 15 DE FEBREIRO DE 1919

DO FERROCARRIL DA COSTA

Tembra terra ou a conquista de Madrid

Nós non podemos ser sospeltosos no que ó ferrocarril da Costa respeta. Nós falamos sempre craro, de xeito cristián, arredor d'este vello pleito. E hoxe hemos falar co'a rudeza percisa, porque somos conscentes e ninguén nos engayola.

Encheunos d'asombro, deixounos parvos abofé, o acordo tomado na derradeira Asamblela local do Ferrol acerca do asunto. Dispos d'isa Asamblela, berramos con tódol-os folgos da nosa yalma: ¡Tembra terra!

¿Saben os señores asambleistas ó que s'espouen co'a súa determinación tan radical e revolucionaria? ¿Non se decatan de que c'ó seu proxecto d'un millón na villa-charca cortesana e co'a súa anunciada visita a El Rei, e co'a intervención dos representantes cuneiros, pode tinguirse de sangue o Manzanares e moitos dos que tomen parte n'ise movemento tan fero poden iren dar c'os seus osos na barra d'algún dos formidables navios ancrados no estanque do Retiro?

¿E d'abondo sería a resolución dos mem-

bro da Asamblela do Ferrol! Irle ó Goberno n'estes tempos de tantas preocupaciós a quenar mais os miolos facendo un terrible mitin en Madrid e nada menos que buscando a axuda de dous focos de bolchevismo tan grandes com'o "Centro Gallego," e a "Casa de Galicia," onde coase non hai socio que non leve baixo do brazo unha bomba carregada co'a imponente sustancia esprosiua de dióxido de carbono... é cousa antipatriótica. Por patriotismo, cando se fixo aquela Asamblela no Ferrol á que concurriran representaciós d'Asturias e Galicia, os políticos puñéranlle a figa. Díclan que non era oportuna. Por patriotismo logo, a Xunta Permanente dera orde de suspender os mitins que xa se tíñan organizado en varios pobos da nosa costa. ¡E agora, cando mais percisa é a prudenza, ocórreselles a unhos señores iren a Madrid por todo! ¡Mepocadol...! Cando a nal Hespafia, en preno século XX, dispos da guerra europea, ten ó primeiro departamento marítimo tan illado coase, respecto a comunicaciós, coma nos tempos do paletó de Fernando VII, por algo terá de sere. ¿Non inventaron xa unhos xermanófilos de pan levaren que a pérfida Albión opuñase a esa liña de ferro? E pois entón, amiguíños, ¿por qué non tedes mais calma e sosego? Si temos agardado corenta anos pol-o ferrocarril da Costa, inda que agardemos un século enteiro, por patriotismo, parezmos que non será moito agardar mo'.

¡Al, un mitin en Madrid, evos unha cousa definitiva! A axuda dos vosos deputados, espóndose a ficar sin acta, porque c'ó voso xesto obígádeslles a rifar c'os seus amos abogados dos consellos d'administración das grandes compañías de quene: recibían a invistidura palramentaria; a colaboración do "Centro Gallego," onde as mantelgadas d'Astorga son prato favorito, e a da "Casa de Galicia," onde hai homes dispostos a por duas befas contra d'un Rei a cotío; unha visita a don Alfonso, para pídirle que nos dea o que os seus ministros responsabres o non queren donárennos, pretendendo esuaquizar así a esencia do réxime constitucional... Nós non podemos mostrarnos conformes con isto... Nós avisamos a tempo, lavando as maus con auga de cerra-xas... pois maxinamos que isa crás d'auga

virá sere o símbo da terrible epopela en proxecto, dina de novos Sueros de Quiñós que arelan un novo paso honroso.

¡E logo as valentes afeccións de Gullón e Souto Regueira! ¡E a terrible Interpelación bomba encargada a Leopardo Rodríguez! A cousa valse pondo de tal xeito que arrepla...

Galicia tarda en despertare, mais cando desperta... é d'unha imponente orixinalidá. A outro pobo calquera ocurríraselle unha cousa vulgar: facer organizaciós nas comarcas interesadas no pleito, que fosen base d'unha excitación continua e d'unha continua e rexia propaganda, hastra que houbese unha concencia colectiva ó longo da costa, capaz de todo incruco de acabar c'os deputados inútiles. Isto non sería obra de romanos, nin moito menos.

Pero isto díclíranos quizáns que era imitar ós catalans. Isto podería levarnos a termos perigosos: os de chegar, verbigracia, a crear unha forza propia, unha forza galega que non conven... ós patriotas. Esto sería o natural, mais xa dixemos denantes que os da banda d'acó do Sil somos mol orixinais.

Cataluña non fixo mitin en Madrid. Fíxoos en Cataluña. E cando foi a Madrid, foi a falar no nome d'unha opinión ergueita, posta en pe. Agora mesmo Murcia en comicios populares, proclama a necesidade de tódal-as violen-

CADRO BRANCO

Nos desexariamos que o exemplo de Granada cunda por toda Andalucía, s'espalle pol-as cidades de Castela e ruba hastra as fermosas terras da Galicia onde o caciquismo toma xeitos tan repunantes, que non sabemos como a istas horas non arde tod'o pobo galego en fonda indignación e resolve o problema da súa redenzón por medios mais rápidos á forza de protestas públicas e rexas.

¡E son os homes proteltores do caciquismo que afoga o progreso hespañol, que nes s'atreven a pidir a autonomía dos Concellos ó mesmo tempo que o pobo s'erque alitrado contra das tropelias que se cometen nos axuntamentos baixo o amparo dos mesmos que oponen á concelpción dos fortes poderes rexionáis a idea das liberdades do Concello! ¡E unha bulra mais que añadir á historia dos señoritos da Rexencia!

(D'El Sol, de Madrid.)

CADRO MOURO

Os deputados gassetistas agora chámanse deputados "agrarios". E cousa para rirmonos xa que, de momento, non podemos facer que eles choren.

O de Gasset é o caciquismo mais noxento na nosa Terra. Gasset, que nunca fixo nada por Galicia e en troques dende o "Imparcial" defendeu sempre os intereses dos grandes trigueiros castelas, o feudalismo d'aqueles amos de latifundios que teñen ós seus labregos en xeito d'esclavos, resulta dos mais culpabres do empobrecimento da nosa economía rural por mor dos bárbaros aranceles cerealistas.

¡Agrarios os deputados cuneiros gassetistas! ¡Agrario o viturrismo e o allerismo! ¡Agrarios os que quixeron ensayar unha nova política hidráulica a base do sangue das vítimas de Nebra! Lembrémonos da traxedia do Porto do Son.

¡Que santa xenreira haberá que sementar nas boas almas para que a cidadanía galega estoupe en xeito redentor!

clas si lle non da o Goberno o ferrocarril has-
tra Mula. Arde Mula en xenreira pol-a mesma
causa.

Pero Galicia ten que ser mais que... Mula...
E Galicia, vai a Madrid por todo. Galicia é mais
radical: quere cantar no corazón da vella
Hispania centralista o ferro da xusticia. Quere
darlle a puntilla á víscera céntrica apodrecida.

E veredes, veredes, como se faga o mítin
moustro na vilacharca... Veredes as reseñas
dos xornás, veredes ás gabanzas que os seus
agradecidos eleutores por forza lles mandan
ós diputadinhos que dende corenta anos á data
veñen traballando coma feras para conquerir
lse ferrocarril tan arelado. Veredes o "Centro
Gallego," e a "Casa de Galicia," botando os
fígados pol-a boca. E veredes, derradeiramen-
te, coma Pero Grullo e Xedeón, d'acordo con
nosco, dicirán sobre pouco mais o menos:
teredes o ferrocarril da costa cando teñades
demostrado merecelo, cando os vossos pobos
fagan por il o que é preciso facere. Namentras
o agarden de argalladas e d'unhos políticos
que samente temen ós que se fan temere...
estades aviados.

¡Oh, ese mítin monstro en Madrid! ¡Béula os
que o maxnaron!

¿E quenes han sere os héroes que chefos de
gallardía se dicidan a Iren á Corte? ¿Quenes
han sere eses modelos d'enerxéticos, eses
rádicas tan terribres?

Nunca en ningures se ten dado un exemplo
mais outo de cidadanía. Temos que escribír
con letras d'ouro o acordo da Asambleia do
Ferrol, o acordo d'isa Asambleia onde dous
obreiros foron os únicos que souberon posí-
los puntos sobr'as is.

Noutra ocasión espufiemos xa ista idea. Os
governantes din que o ferrocarril da Costa é
moi custoso. Si é obra necesaria, no orde re-
xional e no orde interrexional, o do custe non
pode ser razón que abone o que non se faga.
Pero dándoa por boa... Sin gravar nada o Te-
souro; favorecéndoo, en troque, hai a posibili-
dá de facelo axíña sin sacrificio maor para
ninguén. Que autorice o Goberno, pois pode
autorizalo c'unha lei especial, o create unha
contribución transitoria nos pobos e comarcas
d'Asturias e Galicia que c'o ferrocarril han be-
neficiárense; unha contribución transitoria de
duas categorías: unha maor para aquela zona
na que mais directamente se sinta o influxo da
líña de ferro e outra menor para a que reciba
o progreso de xeito mais indireito, ambas cousas
de ben doada determinación encomenda-
das a técnicos, e veredes si aparecen ou non
os millós perciso para a vía da Costa.

Si non se fai ista, si non se ten feito é por
que moitos "Crispís," andan termendo noite e
día dos seus "Intereses creados," namentras os
Gobernos saben, porque se trata d'un segredo
a berros, que etqui non hai opinión, nin cida-
danía, nin nada, agás servos, carneiros e
eunucos.

E un problema de violencia o problema do

ferrocarril da Costa, como tantos outros pro-
blemas. E non lle diades vo'tas ó argadelo. E
cousa d'esixir e non de pidre.

E cousa de todo; pero, principalmente de
darlle as costas a Madrid. Cando os xornás ca-
ciquis de Galicia, que son todos—por que un
ou dos resultan escepcións confirmando a regra

—non louben ós que traballen pol-o ferrocarril
da Costa, e cando poderedes dicir: agora imos
por bó camiño. O demais resulta ridículo e
contribue a afundir mais ó pobo na lama do
incivilismo, facéndolle agardar todo d'unhos
cantos. O demais é provincialismo e isidrismo.
¿Está craríño?

DO POETA DA RAZA

A cantiga das nenas

Somella o sol, ó morrer
de lús ardente coroa.
A bris d'aromas callada
co-as follas das aibres xoga.
Na praciña do cruceiro,
collidas as máns, en roda,
as meniñas aldeanas
coma anxellíños revoan
cantando, con triste deixó,
esta canción melancónica:

"Era un garrido galán
fillo d'un rei e unha reina
que, n'unha terra lonxana,
adoraba unha princesa.
A pelexar contra o mouro
salu o mozo prá a guerra:
no seu castelo a meniña
ficou chorando de pena.

Loitando coma valente,
pensando na branca nena,
ferido en médeo do peito
morreu o galán na guerra.
Na alta fenestra da torre,
doente de mal d'ausencia,
fitando un branco camiño
morreu d'amor a princesa.

No roxo campo da folta,
envolto n'unha bandeira,
onde trunfara morrendo
deron ó príncipe terra.
Na Igrexa do seu castelo,
antre rosas e azucenas,
c'unha surriña nos labios
durmindo está a branca nena."

Treman as follas das arbres
ó sopro da bris que chora.
Toca á oracions. As meniñas
calan e desfán a roda.
A praciña do cruceiro
vive o misterio das sombras.

Probiña

A frebe seus cores allá.
As brancas sabáns do leito
somellan unha mortalla.
¡Está enfermíña do peito!
¡Non barulledes! Deixá
que durma e sofiel ¡Deixala,
que o soyo bater d'un áa
abonda pra despertala!

Hai nos seus ollos lus de feitizo,
como de monxa que do mosteiro
no solitario xardín sombrizo
vive a lembranza do derradeiro
blco doente
do ben fuxido,
sempre persente,
nunca esquecido!

Río de bágoas sua cara rega,
choro de acedo dor, sin consolo,
com'o da probe orfíña cega
que non atopa pano n'á colo
onde o enxolte,
e resíñada
vive unha noite
sin alborada!

Sua frente murcha, triste, refrexa
mortos brancos de hética noiva
que trás os vidros tusindo, axexa,
na teixa tarde de vento e choiva,
un adorado
descoñecido,
sempre agardado
e nunca vidol!

¡Probiñal! ¡Que non vos olle!
Andade pouquiño a pouco
que calquer ventíño a tolle,
despértaa calquer saloucol
As brancas sabáns do leito
son mortalla d'un amor.
¡Está enfermíña do peito...
e o laranxal está en fro!

RAMÓN CABANILLAS.

Mós.

MALAS ORIENTACIOS

O VELLO COMERCIO

Don Ricardo V. Miralles, comerciante da
Cruña ten publicado fai poucas datas un co-
municado nos xornás d'ista cidade. Di n'él
que o resultado de certas cousas xa s'está to-
pando, pois desaparecen da Cruña negocios
importantes "cimentados d'antigo,"

O comercio cruñés, com'o de toda Galicia
e o de Hispania enteira, en xeneral, e un co-
mercio atrasado. "Cimentado d'antigo," cústa-
lle caro axeltarse ás necesidades da vida mo-
derna. Vaise trocando o ambiente de tódolos
nosos pobos, mais o noso comercio, d'ordina-
rio, permanece como fai medio século atrás.

E d'elqui nasce isa "descomprensión" entre de-
pendentes e patrós. O comerciante "cimentado
d'antigo," quere que o sistema de traballo e de
ganancia d'oxe seña coma antano. E si non
consigue isto, debido a que xa ten feito seu
capital "pol-a vella," para librarse de creba-
deiros de cabeza, non atopa outra solución
millor que ameazar c'o pecho do estableci-
mento. Nós coildamos que estas determinacións
un pouco antieuropeas, inda que de momento
perxudiquen a moitos dependentes, ó longo
resultarán benéficas.

O noso comercio en grande, non ten direlto
a fachenda. Foi un comercio, pol-o regular,
egolsta, apertado. Vendo as zonas nas que il
auiaba fallas de medios de comunicación, non
tivo arretos para establecer servicios de ca-

miós automoves e de vapores pequenos de cabotaxe, que houberan transformado progresivamente as relacións entr'a Cruña e os pobos de xeito comercial relacionados co'a Cruña.

Quería ganancias cada vez maiores, sin espouar nada en beneficio de todol-os seus clientes e d'el mesmo.

Non nos produce pena, pol-o tanto, a desaparición da Cruña, d'eses negocios importantes "cimentados d'antigo".

Fallos d'eles, teremos axiña outros de xeito moderno que é o comenente.

Non; non é a dependencia o perigo: o perigo é a nosa preguiza, a nosa rutina, o noso desconecemento da realidade, hastra a maldita falta de patriotismo e de cidadanía. O analfabetismo espiritual da maior parte dos homes de cartos da terra e a colonización comercial que sufrimos.

A Cruña, tería de ser un gran foco de comercio e industria, si o capital saíra da antipatriótica conta corrente dos Bancos, tamén rutinarios d'abondo, para facer tranvías a Sada, Artelxo e Santiago. E si na comarca cruñesa nacera unha forte opinión que impuxera o ferrocarril da Costa e o da nosa cidade a Carballo e Corcubión. Enton, señor Miralles e demais comerciantes "cimentados d'antigo", sardrían negocios importantes c'os que nunca soñaron cantos se teñen feito ricos "pol a vella".

Aquí atoparán os xornás cruñeses tema para bós artigos.

Por mais que non poden falarlle francamente ó comercio.

Biblioteca Galeguista

Vense imprentando o primeiro volume d'ista Biblioteca que está chamada a conquistar un bó éxito.

Axiña poráse á venda, editada luxosamente con custe mol pequeno para quenes queiran mercala a fermosa novela do gran poeta Gonzalo López Abente "O Diputado por Veiramar", que leva unha portada artística do xenial Castelao.

Tamén se ven imprentando unha "Gramática Galega" que, pol-a súa sinxeleza e claridade, atopará innumerables leutores.

Axiña s'imprentará asimesmo, a fermosa farsada en dous pasos do insigne poeta da raza, Ramón Cabanillas, nomeada "A mán de Santiña".

Pódense ir facendo pedidos á "Irmandade da Fala", da Cruña de todas istas obras, pois as edicións d'elas agotaránse de confado, tanto pol-o mérito que encerran como pol-o artístico e luxoso da edición e pol-a baratura do seu prezo de venda.

Ningunha casa editorial d'España ofrece volumes tan interesantes por tan miúdo custe.

E n'isto, precisamente, fan fundado o éxito a "Biblioteca Galeguista", que axiña constituirá un gran negocio aparelhado c'unha sana e nobre labor patriótica.

SACRIFICIOS PATRIÓTICOS

A Escola de Náutica de Vigo

O Goberno, acordou suprimir a Escola de Náutica de Vigo.

Fixo ben o Goberno. ¿Para qué precisan en Vigo unha Escola de Náutica?

A Vigo, abóndalle con ter unha espreñida bahía e unhas paisaxes fermosas e unha situación xeográfica envexabre.

¿Escola de Náutica? ¿Escola de Pesca? ¿Para qué, vigueses, para qué? Contentádevos con un mal ferrocarril e c'un porto con muelles cativos.

Tamén o Ferrol, que é a primeira cidade departamental marítima da Iberia está illado de comunicacións, e vive tranquilo e feliz.

Como decía o poeta, a Galicia ll'abonda con ser bonita.

E deixárvos de antipatriotismos. Deixárvos de pensar coma certos tolos que o comenente é ser primeiro galegos e despois hespañoles, unico modo de resultar hespañoles verdadeiros. Deixárvos de pensar si Galicia, independente ou unida a outro país, tería un progreso fondo e rápido. Sede hespañoles incondicionás. E non diades creto ós que din que iso da incondicionalidá é unha parvada porque inda no seo da Natureza todo resulta condicional; incluso as relacións entre pais e fillos...

Moi hespañoliños, moi hespañoliños...

E nada de protestas. Ao berro de ¡Viva España! dade o gran exemplo de mansedume patriótica de pidire que na costa do Manzanares s'estableza a Escola de Náutica que vos levan a vós, e outra de Pesca no estanque do Retiro.

Obrigavos o patriotismo a pechál-a boca.

Novas da causa

O domingo, 9 de Febreiro, os nazonalistas da Cruña, fixeron dous mítins: un na vila de Sada e outro na cidade de Betanzos.

En Sada, faláron na mañá do dito día, na Sociedade de Defensa Viciñal, os irmáns Vilar Ponte e Peña Novo.

No teatro A fonsetti de Betanzos, pol-a tarde ante un público numeroso que enchía completamente o local, dispós da presentación dos

ouradores que estivo a cárrago do 2.º conselleiro da "Irmandade", brigantina, faláron Xosé Ares, Sarmiento, Branco Torres, Vilar Ponte e Peña Novo. Todos dixeron fondas verdas patrióticas, espresándose n'un xeito radical que o público acolleu con moitos aprausos.

Logo do mitin, os irmáns da Cruña e os de Betanzos dirixíronse o domicilio social da "Irmandade", d'aquel pobo, levando as bandeiras d'emtrambos orgaismos por diante e celbando vivas a Galicia autónoma e berros de ¡Terra a Nosa!

Entr'os irmáns da Cruña iban algunhas donas da selección feminina cruñesa que, xuntas co'as de Betanzos foron agasalladas con un lunch.

Denantes de dirixírense á estación os nazonalistas cruñeses, corearon na compañía dos betancelros o himno galego, que a banda de música tocou no kiosco da praza no seu honore.

Todo isto, tan público, tan notorio, foi silenciado por tod'a prensa da Cruña. Por toda... sin escelplós. Nada mais elocuente e vergoñoso.

* * *

Ramón Cabanillas, o gran poeta, dou unha notable conferencia nazonalista no "Circo d'Artesanos de Pontevedra.

Conquiereu moitas gabanzas pol-o seu patriótico traballo.

* * *

A "Irmandade da Fala", de Santiago da que é conselleiro maior, noso querido amigo Vázquez Enríquez, conforme o acordado no mitin feito derradelramente na Sociedade Económica, orgalza unha serie de conferencias culturais.

E Xaimiño, o parvo de Xaimiño, d' que o único serlo que temos en Galicia é o Instituto d'Estudios Gallegos do "Circo d'Artesanos", da Cruña.

Si agardamos pol-os froitos d'ise Instituto...

* * *

A Selección de Declamación do "Conservatorio nazonal do Arte Galego", ven traballando no ensalo da xenial comedia de Shakespeare "As alegres comadres de Windsor".

Axiña poráse tamén a ensalo "A mán de Santiña", de Cabanillas.

E outras de notables escritores.

* * *

A pintura galega sigue acusándose brillantemente. Arturo Cersa, que é un grande artista, conquiereu un éxito xusto na Exposición de lenzos seus todos fermosos que fixo agora na Cruña.

A nosa siceira embora.

* * *

Xa son moitos os artistas que se comunican en galego entr'eles e os seus familiares.

Palacios, o gran arquitecto, honra da nosa raza, dirixiulle cartas a Castelao escritas na lingua de Rosalía

Manolo Quiroga tamén ós seus pais lles escribe en galego.

En galego escriben Sobrino e outros varios

plintores, escultores, escritores así coma doutos catedráticos.

* * *

Victoriano Taibo, un dos millores poetas galegos, na compañía d'unhos poucos galegulistas entusiastas, pol-a comarca d'Orti-gueira, anda traballando rexamente a favor da nosa causs.

Taibo, dando un bo exemplo, somente n'unha xornada pronunciou tres discursos en tres lugares diferentes.

Pol-os poetas, pol-os artistas, pol-os literatos, pol-os catedráticos e pol-os labregos e traballadores das vilas, vira a rosa redenzón.

Os ricos e a maioría dos comerciantes siguen en barbelto coma dixera o inolvidable Porteiro.

* * *

Namentras n'algús boletín galego da Habana, non se dín mais que parvadas, xeneralmente, orredor da propaganda galegulista, en Bsenos Aires hai un forte núcleo nazonalista e en Rio Janeiro vense fundando outro chelo de consciencia.

Ninguén debe falar do que non entende, doutor Lago da Habana. E vosté vive na horta.

Facetas d'actualidade

O xeneral alrifado

Un xeneral do Exército hespañol, facéndonos lembrar d'aqueles coroneles dramáticos que votan tronos e relámpagos e petan con os pes no chan con estropido de cataclismo, dixo que había que arrasar a Barcelona. Eso parécenos ben, porque Barcelona, sendo como é o único núcleo conscente da Hespaña, a única forza espiritual e cidadana, o único orgo de eficiencias europeas dentro d-este conato de Estado onde s'exhiben, como n'unha exposición tóxica, as lisiaduras morales e físicas dos seus homes representativos; sendo eso Barcelona, hay perigo inminente de que se derrube o tinglado a cuia soma teñen mantenza os parásitos, os desaprensivos e os analfabetos espirituais.

Pro coidamos que sexa difícil arrasar unha cidade como Barcelona, sóbor todo por un xeneral, por aquilo de que a falla de función atrofia o orgo, e ademais porque, aínda estando bastante adiantado, dempois da guerra que acaba de finar, o arte técnico do arrasamento, os xeneraes que así falan non teñen en conta que as cidades d-hoxe son de pedra ou de ladrillo, non de táboas nin de guano, como aquelas de Cascorro.

E falando de todo un pouco, ¿en nome de quen falou ese xeneral? ¿En nome das nais a quen lles arrancan os fillos pra levalos á folganza e á humillación, aínda que necesarias, molestas? ¿En nome d'un Tesouro nazonal enxoiro, a pesar dos tributos que pesan sóbor do povo hespañol como lousa de ferro? ¿En nome d'unha crás qu'e un censo impracabre prá tristeira pobreza d'un povo cargado de trabucos e orfo de ideais redentores?...

«¡Viva Hespañol!»

A simplicidade mental castelanista é in-

curable: velaí a vella e tráxica estepa, as llanuras pardas estériles, sin froil nin froito. Cando se fala de liberdade, non entende; cando se fala d'algo serio e transcendental, fica muda. Pero, esperade: ante as pernas de Mari Focela ouvea como se o pasmo da luxúria levara o seu fogo dende a columna vertebral, ós beizós: e cando a artista cativa da un grito, como n'unha orxía de bestas, o barullo ten acento d'algo apocalíptico. E n-esta atmósfera en que cheira a lama e a bestas en celo, xurde un «¡Viva Hespañol!»

¡Pobre raza escrava e decadente!...

A divisoria.—Os dous valores

Algunhas xentés dín que nós somos poucos. E verdade. Si foramos moitos deantes de agora xa Galicia estaría redimida. As reivindicacións dos povos foron feitas sempre pol-os menos.

Pro cada vez somos mais. E si non somos todos en Galicia, é porque a conciencia individual e colectiva está morta, afogada por un consuetudinario réximen de escravitude social, política e económica. ¿Cómo íbamos a ser mais? Ben comprendemos que eso non pode sere, e a nosa actuación ó que mais tende é percisamente a libertar ós opresos e desesmorecer o orgo da cidadanía gallega.

¿Exprícase, comprendese que n'un ideal de liberdade e dignidade—porque tal é a cuestión—haxa xentés que se inhiban, que permanezan ó marxe sin remordemento da conciencia? E verdade, sí, é verdade, y-esto é sóbor todo o que debe pór nas nosas conviccións outos coraxes e na nosa acción inspiración de apostolado.

E temos que facer unha divisoria: A un lado os que viven do espírito, as almas que se ateigan de iluminación de infinito, os bos e xenerosos. A outro lado os que viven do estómago, os que saturan a men-

te de xugos gástricos, os que baixan o cerebro ó nivel do páncreas.

Non hay en Galicia cutros valores: Aqueles y-estes. Deuses: escollede.

Hespaña, separatista

¿Quén fala de separatismo? Aquí non hay mais separatista que España. Ela encarna o separatismo dos homes, n'unha emigración vergoñosa e denigrante, e o separatismo dos espíritos, n'un réximen de oprobio, de incultura e de ineptia. O Estado hespañol—compre decilo d'unha vez pra sempre—é o qu'enxendra o separatismo, e o que fai odiar a Hespaña. Mentras o mundo se transforma e olla novos rumbos, en Hespaña non hay mais que touros e artistas de variedades, Belmontes, Mari Focelas, Romanones, Datos, Sánchez Guerras, e outras ostras antidiluvianas, outras especies palenteolóxicas.

Nós, que non queremos vivir ó marxen da civilización, loitamos por unha Galicia culta, libre, soberana, grande, aclimatada no mundo europeo.

O exemplo de Granada

Xa no chan andaluz xurdiu o primeiro chispazo das almas ateigadas d'escravitude e arelantes de liberdade, vida outa e fecunda. E tamén os fusís dos rebaños asalariados, que endexamais saben en Hespaña pór a puntería ó nivel d'un ideal, fixeron rodar pol-a terra, enchapotados en sangue fratricida, a homes que encarnan, porque son a xuventude, a redención e a esperanza d'un povo esnaquizado no corpo e lixado no espírito cos mais fondos estigmas.

¡Ben, sin embargo, moi ben, ouh cidade andaluzal! Esa chispa prenderá na Hespaña toda, ese sangue pode ser o paramento da cidade do porvir, esa santa rebeldía contra o caciquismo que fai da Península un zoco marroquí, é a millor, a mais orgullosa executoria das xeneracións que nacen e que loitan.

N'outros povos conquérironse as liberdades e foron realizándose os dereitos dos homes por medio da evolución, e aínda fixo falla unha guerra terrible pra chegar ó máximo dos adiantos humanos. Aquí, onde aínda vivimos nos tempos mais escravos, soio a revolución pode ter unha eficacia decisiva. E o único camiño. E o único dilema: ou revolución ou de cote unha realidade noxenta e indignante, incompatible co'a mais nobre facultade do espírito humano: a liberdade, e co seu mais sagrado atributo: o exercicio do dereito, na cidadanía e na relación universal dos homes. Aquí non abranguemos aínda o mais

mínimo nas ideas, o que n'outros povos fai longos anos e unha vella realidade: todo o territorio da Hespaña é como un cementerio onde as voces do mundo s'afo-gan por non poderen romper o frío silencio da morte.

Povo de Granada: ti xa eres inmortal! E vos, todos os povos da Hespaña, qué facedes? Soio a revolución podrá salvar a esta terra onde os mais, pero os peores, non queren redimirse. Povo de Galicia: os tempos son chegados. ¡Que arda a rexión pol-as catro bandas do seu espírito! Ou unha Hespaña grande con cidadás libres, ou un fato de oligarcas e malvados con todas las chagas da corrupción e do aldraxel!

ROBERTO BLANCO TORRES

CANTOS DE REBELDÍA

A fouce d'o labrego

¡Irmans, irmans!
Ergued'a fouce,
trincad'os dentes,
mirai con rábea a certas xentes.

¡Irmans, irmans!
Hai quen desexa aló en Castela
vervos escravos;
baixad'a fouce,
pechad'os ollos,
dai golpe seco, dai golpe recio
sobr'os tiranos.

¡Irmans, irmans!
Xa ó dixo Costa, qu'era un rebelde, qu'era un león,
na vosa fouce,
¡na santa fouce d'os aldeans
est'á razón!

XOSÉ BRAVO COLLAZO.

A Cruña, 1919.

Porque nevou na serra de León, as comuni-cacións telegráficas e telefónicas e os trens, fica-ron interrumpidos, e a nosa Terra illada do resto d'Hespaña por unhas datas.

Com'a outra vez Galicia resultou tristeira-mente independente. E os deputados galegos do soado bloque cuneiril, coma lacayos dos grandes oligarcas centralistas, calados

Si houbese o ferrocarril da Costa, ises vergo-ñosos illamentos non poderían darse. Ben o sabe a Compañía do Norte, isa Compañía que nos trata—e fai ben xa que lle deixan—pior que a colonia de negros.

¿Cando teremos dinidá, galegos? ¿Cando non mereceremos o nome d'eunucos?

As neves nunca illaron a Cataluña e a Eus-kadi.

*Berremos humildíñamente, coma escravos:
¡Viva Hespaña!*

ENTRE LUSCO E FUSCO

Fume

Entr'as armunías
Da canción eterna
Que os veigales cantan nos atardeceres,
Dormen as casupas da escondida aldea.
Mística quietude
Nos espazos reina,
Capas de coores o paisaxe esmaltan,
Runflas de sonidos pol-o val se ceiban,
Brinca a lus nos ares
Sempre bulldeira,
E-en xirós o fume sal pol-os tellados,
Como unha solemne campesina ofrenda.
Grave e silencioso
Rube da lareira,
Onde os potes ferven a carón do lume,
Mormulando historias de miseria e penas.
Rube maxestoso,
Sóltal-as guedellas,
Como unha pantasma que impalpable e muda
Se retorce en voltas pra fuñir da terra...
Rube ent'os acordes
Da rural orquesta
Que os outellos liza de rumores vagos
E-as comarcas enche de sonatas melgas,
Con ruxir de follas
Que nas albres treman,
E renxer de carros que dos eidos volven,
E fungar de pinos que nos montes rezan...
Hal pol-os currunchos
Durmñar de sesta,
Hal pol-as congostras rebullir d'idillos,
Hal pol-os outellos recender de terra...
Sonan as campanas,
Lingoas das igrejas,
Anunciando o toque d'oración que estende
Pol-os vals adiante felxes de tristeza,
Volven os labregos
De labral as eiras;
Pol-as corredoiras, oíse o allalalaa,
Fonte de saudades, nifio de poemas...
E no mais augusto
D'esas horas melgas
En que a sombra trunfa baixo os carballeas
E-en que a lus vencida fuxe e s'escorren-ta,
Branca fumeirada
Saen das aldeas,
Bicos misteriosos de almas vexetaes
Que en silencio se aman e-entre sí se beixan...
Nos leirós dos agros
Dorme a sementeira,
Esperando a forza do poder-sagredo
Que ha de despertala pra normal nacencia;
E por entre soutos
Que o val arrodeen.
Andan mesmo a tombo os xiros do fume,
Cal si non quixeran escapar da terra;
Andan recollendo,
Pol-as follateiras
Canta poesía gardan os paisaxes
Entr'as rumorosas longas alboradas.
Son as fumaradas
Conque nas aldeas
Pofien de cotío término ó traballo
Como culto enxebre da Natureza

E o sagrado fume
Que conslgo leva
Tódal as tocatas dos soantes campos,
Tódol os cheirumes das u'ntes velgas,
Tódol-os arrulos
D'esta melga terra,
Tódol-os suores d'esta raza forte
Que traballa sempre como raza serva...

GERARDO ALVAREZ LIMESSES.

LIÑAS DE LOITO

Noso distinto amigo e correlixionario d'Arzua, don Xesús García, sofre unha fonda pena. Vítima de treidora doenza acaba de perder un dos seus fillos.

Inda que a «Irmandade» da Cruña ll'en-viou un mensaxe de pésame agarimoso, cúmprenos facer público n'estas liñas o testimoño de sinceiro doer conque o noso corazón asóciase ó fondonísimo de que hoxe áchase ateigado o señor García, irmmán na causa santa da redención galega.

DINIFICANDO A LINGUA

Lousada Diéguez en Vigo

Noso ilustre amigo e querido irmán Antonio Lousada Diéguez, catedrático de Filosofía no Instituto d'Ourense, dou na sociedade de Vigo, «La Oliva», a súa anunciada conferencia sobre «os idiomas e o nazionalismo».

Limos as reseñas dos xornás vigueses e por elas decatámonos do notabre que foi, como agardábase dos seus talentos e da súa fonda cultura, dita conferencia.

Lousada Diéguez, que na nosa historia contemporánea figurará coma presidente da primeira assemblea da nazón galega feita en Lugo, falou no idioma patrio ó público de Vigo.

Dispois de Lousada Diéguez disertarán na mesma sociedade o xenial catedrático Vicente Risco e o cultísimo xuriscunsulto Noguero, entrambos nazionalistas e colaboradores na Assembleia de Lugo.

A nosa embora ó querido irmán Lousada Diéguez.

Dispois d'escrito o que vai enriba, vemos que os señores Risco e Noguero, deron tamén suas conferencias en Vigo. O primeiro tratou maxistralmente do «rexionalismo, do nazionalismo e do cosmopolitismo» O segundo con fonda elocuencia dos problemas económicos de Galicia en

relación c'ó nazonalismo. Todos faloron en galego.

Logo de darlles gracias ós conferenciantes, o señor Quintas, persidente da *Oliva*, dixo: «Como non quero que os señores Lousada, Risco e Noguero! leven da nosa cidade ningún amargor, desexo que conste que o valeiro feito pol-o *Faro de Vigo* á brillante e aleccionadora conferencia pronunciada n'este local pol-o señor Risco, nada di do criterio que a súa disertación lle teña merecido ó noso pobo que sabe apreciar tod'ó talento do catedrático da Normal d'Ourense. No nome da *Oliva* protesto, pois, contr'ó silencio c'ó que ise xornal acolleu un acto de cultura tan importante».

¡O *Faro de Vigo* facéndolle o silencio a Risco! Cando darán os bos galegos da provincia de Riestra unha proba de senso común, deixando de lér xornal tan parvo, tan cativo, tan mal feito...o pior feito de Galicia. Si a burra de Balaam vovera ó mundo podería dirixir o *Faro*.

E que nos disimulen os redatores d'ese xornal, pois eles non teñen culpa das parvadas da dirección.

Os agrarios pol-a autonomía

O día 26 de Xaneiro, celebrouse pol-a iniciativa de D. Andrés Sánchez e Gómez Adanza, unha grandiosa Asamblea autonomista galega, na que estiveron representadas tódal-as sociedades da Federación d'agricultores do partido xudicial de Padrón.

Foi un acto de transcendencia. Pidiuse a autonomía municipal e rexional e a oficialidade do idioma galego, entr'ó maior entusiasmo.

¡Terra a nosal!

Política hespañola

Todo Granada protestou de xeito enérxico e atelgado de cidadanía contra dos caciques garciprietistas—o alcalde e o gobernador d'aquela provincia.

A Goberno, mantivo os caciques nos seus postos a maior gloria das noxentas oligarquías patrióticas defensoras da integridá nazonal, hastra que houbo vítimas; hastra que a política do mauser, firen a varios homes e matou un estudante da Universidá.

Entón, fixo dimitir o alcalde e o gobernador.

Romanones é responsable d'isa traxedia, porque desoyeu as protestas de tod'un pobo posto en pe.

Pero na Hespaña da Restauración e dos po-

líticos do turno, ningún ministro foi levado á barra.

¡Qué país!

Din que os conservadores queren o Poder. Que llo déo. E o mais patriótico. ¿Non se ten demostrado que na Hespaña—pesi-a canto levan pagado sin doérense os hespañoles—nin hal Cultura, nin Ensiño, nin Comunicaciós, nin Exército, nin Maríña, nin Sanldá, nin Xusticia, nin nada?

Pois xa vedes si temos ou non cousas que conservar en Hespaña.

El Rei tan patriota, dándolles o poder ós conservadores n'esta ocasión, acabará c'ó separatismo.

No interior e no exterior impónse siguíremos no *statuo quo*. Tódol-os "Crispis," pensan d'este xeito.

Peneirando...

Estamos parvos.

Urzaiz, cando fal dous anos estivo na Cruña, dixo que él era un antirexionalista convencido.

Agora mostrouse no Congreso partidario de Cataluña.

Este D. Anxel...

Dos arrependidos e o Ceo. Tódol-os grandes santos escomezaron sendo grandes pecadores.

Ben, ben pol-o Sr. Urzaiz. O menos, xa temos un deputado galego, o deputado por Vigo, que simpatiza co'a autonomía integral.

Vigués, o voso representante nas Cortes merece un homenaxe.

Con premissa de Xelmíño.

Xa temos un anxel...

II II II

Gómez Carrillo—nomeado cruñés adoutivo, quizals porque aldraxou ós galegos no prólogo d'aquel famoso libro d'un franchute—saiu d'*El Liberal*.

Prova de que os xornás noxentos do *trust* van camiño da morte.

E agora é colaboradore do *A B C*.

Gómez é un vivo, pero Torcuato pasa de cuco.

Xa se conece que triunfaron os aliados...

II II II

Xaimiño, según dixo *El Orzán*, xornal moribundo, pesi-ós balós d'oxígeno que lle veñeu aplicando, botado d'*El Sol*, escomezará agora a escribir as suas parvadas no *A B C*.

Andaba moi nervioso o fabricante de novelas vigués e fixose cliente das augas de azahar, marca "La Giralda".

Afortunadamente no *A B C* escriba tamén o ilustre irmán Aurelio Ribalta.

II II II

Alba, Gasset e os mais caciques castelás están de noramala.

A mocedá intelectual de Castela, xuntada en Salamanca, constituíu un gran partido rexionalista que simpatiza c'os catalás e sinte fonda xenreira contr'os vivos das Diputaciós provinciais do Centro.

Castela erguese tamén para residenciar os vellos partidos da Restauración.

E Granada protesta contr'os garciprietistas.

E na comarca d'Ortigueira mallan en mitís, amigos nosos, c'ó gran poeta Taibo á cabeza, no caciquismo do sobriño do tío Manolo.

E os nazonalistas d'Ourense van escomezar unha propáganda rexá.

II II II

Un Coblán foi elixido deputado por Xetafe. As dinastías dos perpetuos reconsagrados non s'acaban.

A político morto, irmáns, fillos, sobriños e xenros e pasantes postos.

¿Cómo han de querer, pois, a autonomía os ol'garças dos partidos do turno?

E'es din ben: ¡A autonomía! *voilà l'enemie*. Para eles o réxime actual e bón. Como son bós os cordeiros para os lobos e as galiñas para o raposo.

Os que non estamos conformes somos os cordeiros e as galiñas...

II II II

Os mallorquís dirixíronlle un mensaxe ó Sr. Maura, aconsellándolle que non sirva d'estorbo ás arelas de Cataluña, que son as mesmas das Baleares.

Os peisanos de Maura defenderen o seu idioma e tódal-as características da súa raza.

Pero Maura, entretido no pensamento d' unha nova frase ou no ensaio d'algun xesto novo, faráse o xordo.

II II II

Os galegos escomezaremos a crér en Maura, cando vexamos que Maura libra a Galicia de caciques com'ó seu parente Moral de Calatrava, Osma e Figueiroa.

Namentras en Trives haxa cacicazgo maurista, o mesmo que en Monforte e na Cruña e Pontedeume, Maura será un dos políticos da Restauración.

¿Está crañño?

II II II

Foi nomeado corresponsal telegráfico d'*El Sol* na Cruña o notabre poeta D. Eladio Rodríguez González.

Alegrámonos moito, abofé.

Víñamos fartos de ver com'ó *idoneismo* tñña unha peneira parcialísima para as autuaciós dos galleguistas.

E nos xornás do vello réxime, iso era froito corrente. Pero n'un gran xornal moderno, non.

II II II

Ferrol, a primeira cidade departamental marina d'Hespaña, despois da guerra europea, en preno século XX, continúa illada ferroviariamente, coma na edá meia.

Porque o ferrocarril caseiro que vai hastra Betanzos non significa nada.

E Ferrol, e a comarca ferrolán, tan patriota, tan castelaizada, tan... tarantán.

E coma Ferrol, Ortigueira e Viveiro.

E todos—repitindo a lección que lles ensinaron os cuneros e os seus criados—afirmaban que Cambó tivo a culpa de que se non fixera aquela tñña de ferro.

¡Al escravos de García Prieto e de Alba, que parvos sodes!

Mercedes tódol-os atrasos materiais, xa que ideolóxicamente vivides no limbo.

II II II

Al galeguíños que dan noxo mesmamente. ¡Qué froitos tan apodrecidos produce a nosa raza, de cando en cando!

Linares, o comediógrafo e senador, sirvíndolle d'amanuense—según din—á facésida

Mary-Focela, escribindo unha carta que firmou ela no *Imparcial* noxento...

Viguri, o cursi e ridículo acólto de B-sada, erguendo a súa voz no Congreso contra da libertá de Cataluña.

Dalmacio Iglesias, botado do xaimismo polos seus colegas catalás por terse oposto ó Estatuto da Mancomunidade.

Emiliano Iglesias dicindo en Barcelona: "eu como hespañol e castelán...", (Pol-o menos non se chamou galego)

E o marqués, cacique máximo de Pontevedra, según os xornás de Lisboa, axudando ós palvantes a matar a República portuguesa.

¡Cando haberá unha Galicia dina que lles faga roer a terra a estes desleigados que nos poñen no ridículo!

Porque, para colmo, hastra dous galegos tiveron que ser quen es acompañasen a Lachica ó Congreso: Millán Astray e Barcia.

II II II

O "A B C", este xornal madrileño mefistofélico e pesado, orgo do fabricante de xornás que se chama Luca de Tena, ven de patrioteiro que mesmo da risa.

Fora da pluma de Flórez, tódalas demais son de gansos naquela casa.

Alí está ben Xalmiño o analfabeto espiritoal e o home máis ridículo da nosa Terra. ¡E que de bestadas dí, meu Deus!

Alí está ben, tamén, ese Martís da Riva que agora na *Voz de Galicia*, coma o mosquito do sono, fai dormir ós que o lén.

II II II

Un sñor arriuísta, moi rexionalista e moi todo o que contribuía a darlle un acta, inda que seña por Betanzos, dende un xornal da Cruña que se chama galeguista dinnos que combatu ideas sanas do noso admiráble irmán Aurelio Ribalta.

O sñor Asubia (tradúcidelo ó castelán a verba) fai tempo que está desenmascarado.

Quere pescar troitas no Mandeo dende a villa-charca-cortesana sin mollar os pes.

Pols as troitas galegas teñen moita escuma.

II II II

Cando Rahola negou no Congreso que fose certo o que os militares non polderan saír á rua de uniforme, en Barcelona, por temor a que os non respetasen, o ministro da Gobernación dixo:

"Non fai falta; xa se farán respetar eles." (Grandes aprausos en tódolos escanos dos deputados dos partidos do turno).

Entón Rahola, interrompeu: "As palabras da súa sñoría van contra do Poder civil." (Rumores nas maiorías do Congreso).

¿Queredes algo máis definitivo e vergoñoso, leutores? Témol o ben visto:

Ou o residenciamento de tódolos políticos que gobernaron dende a Restauración a hoxe, ou un troque de réxime, ou pensar en sermos cidadáns d'outro país.

Tipográfica Obrera.—Socorro, 3

Farmacia Europea

— DE —

López Abente

REAL, 55

A millor surtida da Cruña e un dos establecementos da súa crase que mais honran a Galicia. Montada con arrego ós derradeiros adiantos.

Obras de Leandro Carré

Contos e diálogos, 60 céntimos.

Tolerías, 50 céntimos.

Pedilas nas boas librerías, ou ao seu autor, San Roque, 6, 2.º, enviando 25 céntimos máis para seren remitidas por correo certificado.

SASTRERIA

— DE —

EMILIO MUÑIZ

¡TRAXES ULTIMA NOVEDAI

N'este acreditado establecemento fanse traxes á medida con arrego á última moda e a prezos económicos.

ESMERO E PRONTITÜ

CONTA CON BOA CLIENTELA

CABALLEROS, 116, BAIXO

A CRUÑA

HOTEL CONTINENTAL

Castelar, 8 e Olmos, 28

O MELLOR SERVIDO

— DE —

M. Losada Prado

A CRUÑA

—Adeus, Fuco.

—Adeus, Xan.

—Pra onde vas.

—Bouche pr'á casa do noso irmán,

A. Gude, a Rua Real, 59, 1.º, a faguerme un fraxe d'aqueles qu'él fai tan bos e xefosos.

False cárrego de todas as cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FÁBRICA DE BOLSAS DE PAPEL
DE TODAS CRAS
FOTOGABADO

BARREIRA, 7

A CRUÑA

Teléf. 434

Os viños e coñás millores

son os qu'elsporta a casa de PEDRO DOMEQ, de Xerez da Fronteira, fundada en 1737. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouh más selecto

de mundial e reconocida sona é o ZINZANO (Torino).

O Anís do Mono

é un einspréndido licore sin rival

Pra viños de mesa

non hai outros com'ós dos cosecheiros esportadores Sres. R. LÓPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE EISCRUSIVO: (matriculado) de todas istas marcas

José C. Juncosa

Galera, 39|é 41-2.º piso.—A CRUÑA

FRÁBICA MECÁNICA

::: DE CALZADO :::

— DE —

ANXEL SENRA**RÚA XUAN FLÓREZ**Depósito: Cantón Grande, 15
A CRUÑA**LA MODERNISTA**
GRAN SALÓN DE BARBEIRIA

— DE —

RAMOSE ACEA

San Andrés 94, -1.º—A CRUÑA

Estabrecimento de primeiro orde, dotado de estufa de desinfección e todol-os aparatos higiénicos. Especialidade en lavabos de cabeza, lociós e fricciós de todas clases.

Nota: N'este estabrecimento atopará o público un servizo permanente a cárgo dos seus propietarios, antigos dependentes das máis importantes peluquerías, desta capital.

LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bõo e xeltoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xastería de

Xosé Varela

CIRCO, 16 - BAIXO — VIGO

GRAN FONDA
Las Cuatro Naciones

Sa Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono d'ista fonda, no seu deseño de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas.

Xántase ben, e os precios están ô alcance de todos.

H. LA PALOMA

— DE —

Ramón Morandeira

Este espreñdido establecimentó, situado no no máis céntricos da poboación, axeitado á outura dos milllores da súa cras, conta con espazosas e aireadas habitazons, boa e abundante mesa, un servizo puntual l'esmerado, e asistencia facultativa pol-o enxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 — Santiago

Abonos Químicos Mineraes**Cementos, Sulfato de cobre, Azufres, Caldo bordelés ROUCH****Rexenerador ROSTTAM** pra os animaes debles, pra que as galiñas poñan máis ovos, etcétera.

Pidanse prezos e condizós a

Fernández, Fano y C.ª—A CRUÑA**Consultorio Médico-Quirúrxico**
J. Lastres

Consulta e tratamento d'as enfermidades en xeral

ESPECIALIDAES

Piel, (incruso cáncer, lepra, lupus, e úlceras atónicas).—Peito, Estómago, Anemia
Reumatismo, Artritis deformantes
Neuralgias, Arterio-esclorosis, Parálisis

Electroterapia, Aeroterapia, Seroterapia, Análisis

RAYOS X

Gabinete l'isioterápico: Consultas de 10 a 12
Tratamentos e prezos a horas convencionaes

Non se fai asistencia aos fogares

Praza d'Ourense, 2-1.º (esquiña a Picavía)

A CRUÑA**VIÑOS FINOS**
RIOXA = MEDOC

Felipe Ugalde - Haro

Concesionario en Galicia:

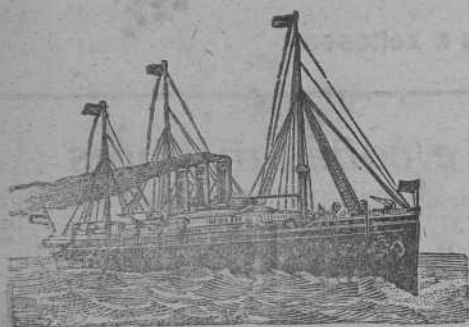
WALDO LOSADA = A CRUÑA

a nome de quen deben vir os pedidos da Rexión

Gran H. UniversalRúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO
O MÁIS NOVO E O MILLOR

Ten carto de baño moderno. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol-os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL merece ser visitado

COMPAGNIE GENERALE TRASATLANTIQUE**VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE***Servicios directo desde o porto da Cruña***LINEA DE HABANA A VERACRUS**

Prezo en terceira á Habana.	Ptas. 298 60
Veracrús	313 60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.
Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.
Para toda clás d'informos sóbor de datas de saída, prezos do paxase e tipos de flete, dirixirse ô seu Consignatario

D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA.—Quedan sin efecto total-as tarrxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.